

Mottem przewodnim projektu może być stwierdzenie Aleksandra Stępkowskiego, że zjawisko nadużycia prawa jest tak stare jak samo prawo. Wydaje się, że już w samej konstrukcji prawa podmiotowego, jako jurydycznym instrumencie opisania sfery wolności jednostki, zawarte jest niebezpieczeństwo skorzystania z tej wolności w sposób nieakceptowalny z punktu widzenia pewnych fundamentalnych założeń aksjologicznych porządku społecznego. Podobnie można postrzegać obciążenie prawa – natura ludzka niełatwo poddaje się wszelkim formom normatywnego „skrupowania” i objawia niemal wrodzoną skłonność do ich unikania, a więc obchodzenia.

Choć koncepcje nadużycia i obciążenia prawa wywodzą się z prawa cywilnego, obecnie podkreśla się, że są to instytucje wspólne naukom prawnym niezależnie od gałęzi prawa, na jakich rozwijają się naukowo się koncentrują. Nadużycie i obciążenie prawa wkroczyły również na obszar prawa publicznego, w tym administracyjnego.

Badania prowadzone w ramach projektu z jednej strony mają służyć uporządkowaniu terminologii w zakresie opisywanych zjawisk w sferze prawa administracyjnego. Analiza obowiązujących przepisów, poglądów doktryny i wypowiedzi judykatury, również w aspekcie prawnoporównawczym, wskazuje, że użycie tych konstrukcji na gruncie prawa administracyjnego następuje często w sposób intuicyjny, nawiązujący do słownikowego znaczenia słowa „nadużycie”, bez uwzględnienia, że jest to termin języka prawniczego i powinien mieć określone zakresy zastosowania i ustalone zakresy znaczeniowe.

Drugim celem badawczym będzie odpowiedź na pytanie o miejsce omawianych konstrukcji w sferze prawa administracyjnego.

Fakt, że konstrukcje te pojawiają się w użyciu judykatury i doktryny prawa administracyjnego nie musi skutkować od razu ich akceptacją – trzeba zbadać, czy swoiste „przeniesienie” tych konstrukcji, wypracowanych jednak na gruncie prawa cywilnego, znajduje należyte podstawy w fundamentalnych zasadach prawa administracyjnego – zwłaszcza w kontekście zasad legalizmu i praworządności.

W ramach tego celu badawczego konieczne jest też odpowiedź na pytanie o celowość stosowania tych konstrukcji w prawie administracyjnym – czy wprowadzają one nową jakość, której nie można osiągnąć poprzez stosowanie innych konstrukcji ukształtowanych na gruncie tej gałęzi prawa. W szczególności trzeba rozważyć, czy koncepcje te dają się domowi administracyjnym nowe narzędzie w zakresie kontroli legalności działań administracji oraz czy mogą być instrumentem lepszego wyważenia wartości interesu ogólnego i spornych interesów jednostek w praktyce stosowania prawa administracyjnego.

Rozwiązanie problemów postawionych jako cele badawcze projektu powinno stanowić istotny wkład do dorobku nauki prawa, w szczególności do prawa administracyjnego, przede wszystkim w skali kraju, gdyż w polskiej nauce problem ten nie był dotychczas szerzej analizowany. Z uwagi na kompleksowy charakter analizy, wnioski z niej płynące mogą stanowić oryginalny wkład do dorobku nauki prawa administracyjnego, także w skali wykraczającej poza doktrynę polską.

„Efektem dodanym” projektu ma być uporządkowanie terminologiczne oraz kompleksowa ocena możliwości zastosowania koncepcji nadużycia i obciążenia prawa w prawie administracyjnym i korzyści z tego płynące.